

~~Mar. 616~~

Carl Moring

1825. Jan. 2. zero.

De ludis publicis Romanorum.

Ludi publici apud Romanos, uti apud Graecos ad sacra pertinebant. Sivebant Deorum irae placendae vel benevolentiae conciliandae. — Trias occurrunt genera eorum, lircenses, gladiatorii et foenici. Praeterea a tempore in statas, vel natives vel extraordinarios dividebantur.

I. Ludi lircensis vel magni primum in campo Martio celebrati et lircus alio dicti sunt. Tarquinius Priscus cum lircum maximum, quem, ut qui minimum dicunt, centum et quin-

quaginta millia hominum cepisse pe-
runt, candidisset, nomen lircensium
habuerant. — Erat circus aedificium
in oblongam formam, ab altera parte
rotundam, ab altera rectam exstructum.
Medio in lirci spina erat, ad cuius extre-
mitates metae collocatae erant. Ab ea
parte, a qua cursus incepit carceres con-
diti erant, unde equi mittebantur.
Ante carceres duo stabant signa Mer-
curii vel Hermuli, qui funem tenebant,
ne ante signum datum equi excurrer-
ent, cuius loco aliquando linea alba creta
vel calce ducta fuisse videtur.

Ante ludos imagines deorum in thea-
tris vel periculis pompa celebri traduce-
bantur. Quos facti consules et sacerdotes
sacra faciebant.

100
In circis sex ludorum genera celebra-
bantur: cursus nempe, luctus, ludus Tro-
jae, venatio, pugna equestris et pe-
destris, naumachia.

Currebatur vel curribus, bigis et quadri-
gis, vel equis. Equo uno currens sin-
gulator vocatus est. Qui duobus cur-
rebant equis, defultores nominati
sunt, cum in curso ipso ex uno equo
in alterum transilirent. Turigae
sive agitatoris, qui antiquissimis rei-
publicae temporibus plerumque ex
servis constabant, in quatuor sectio-
nes, vestium colore distinctas, divi-
si erant, in albam, rufam, ve-
netam et prasinam, quibus impera-
tor Domitianus auratam et purpu-
ream adiecit. Signum cursui pan-
no vel mappa pedilum est. Qui

primus circa metas cursum septies
absolvisset, victor a praefecto pronun-
ciatus praemium accepit. Septem
autem cursus unus missus vocabantur,
quorum viginti quinque die absolvi
debant.

festamen gymnicum ^{ex} cursu, saltu
pugilatu, luctu constabat. Luctus eodem
modo fiebat, ac cursus equorum. — Pugi-
les caespites, quibus plumbum infutum
erat, ut graviores essent, armati certa-
bant. — Luctu alter alterum viri-
bus manuum et genuum pro-
fermere luctabant. Luctatoris nu-
di oleo se ungebant, ut agiliores
essent, atque sudorem apprimerent.
Inter haec ludorum genera etiam
disci jactus commemoratur.

101
Ludus Troiae a juvenibus institue-
batur nobilibus. Juvenes splendidissi-
me ornati, equis recti ad imagi-
nem belli certabant.

Venatio erat pugna ferarum, leonum
nempe, elephantum, pantherarum ali-
orumque vel cum hominibus vel
inter se. Homines, qui cum bestijs
componiebantur, bestiarum vocati, ple-
rumque damnati capitis erant. Im-
perator Augustus imprimis bestias
ex variis regionibus ingenti sumptu
advehendas curavit.

Pugna equestris et pedestris, castris
positis, exercitatio in armis erat,
ita tamen ut multi saepe occide-

rentur. Interdum expugnatio appi-
di repraesentata est.

Naumachia, species praelii nava-
lis, primis temporibus in circo fiebat.
Postea vero imperatores aedificia pro-
pria hanc in rem extruxerunt. Pu-
gnantis, qui captivi fere erant, vel ad
hanc poenam Dammati, naumachiarii
divebantur.

II. Ludi gladiatorii.

Quod spectaculorum genus omnium
populo gratissimum erat. Originem
traxit a re funebri, quia manus sang-
vine humano propitiari credebant,
eamque ob causam proprie manus, i.e.
officium Diotum, quia officium dei
factis se praestare putabant. Sta-

102
que captivos vel servos immolabant.
Primum edebantur ludi gladiatorii a
filiis Bruti anno a.u. CCCXC
in funere patris. Olim in funere
illustrium virorum tantum celebra-
ti sunt, sed postquam res populo
placere coepit, in privatorum et de-
nique feminarum funebri. Postea
voluptatis causa ediderunt, qui grati-
~~am~~ am populi sibi conciliare vo-
luerunt. Primi e magistratibus
aediles dederunt, ad quos proprie cura
ludorum pertinebat, tum praeto-
res, quaestores, consules, sacerdotes, de-
nique imperatores, die natali suo, in
victoria, triumpho et varia occa-
sione. — Ad exemplum Romae et-
iam in provinciis earum magi-

stratus ludos gladiatores praebant.
Denique ab hominibus privati editi.
Quae res tamen vetita est. Tempora
quibus dabantur, Saturnalia, et quin-
quaginta dies. Praeterea saepissime
in honorem imperatoris has ludas ex-
hibuerunt. Qui dedit, editor vel ma-
necarius vel Dominus vocatus est.

Erat locus pugnae olim ad rogam,
postea in foro, in circis, et praecipue in
amphitheatris. Erant amphitheatra,
quae et caueae, a forma concava, vel
arenae, quia locum pugnae arena ster-
nabant, dicebatur, forma oblonga, quasi
iunctum e duobus theatris. In media
arena Iovis Latiaris ara e lapide
luisi dicitur. Amphitheatrum a Ve-
spasiano structum, cui filius Titus sum-

163
mam imposuit manum, tanta erat
magnitudo, ut octoginta et septem
millia hominum caperet. Mari, qui
arenam proxime iungebat, projectio
podium dicebatur, ad quod senatores
et magistratus maiores in sellis caru-
libus spectabant, et princeps ipse, cui
suggessus extractus erat. Quum e-
nim orchestra plures haberet gra-
dus, dignissimus aestimatus est, qui
proximus erat arenae. Praeterea tri-
bunal editoris ad podium erat.

duo autem genera fuerunt Editorum,
magistratus et privati. Privati si exhibue-
runt ludos, per dies muneris imaginem
magistratus gerebant. Praeterea enim
ornato a hilaribus et accensis ami-
tali sunt. Post hos equites in XII gra-

103
Dikus sedebant. Reliqua loca, popularia vocata, populo patebant. Sole flagrante amphitheatrum velis vel velariis abductum est. Spectatores et pileis vel caupis utebantur. Iuxta amphitheatrum laras erat, ubi vulneratos et caesos receperunt, quem spoliarium appellabant.

Pugnantes, uti supra diximus, alim vel captivi, vel servi erant. Sed paulatim corruptis moribus, homines etiam ingenui atque adeo nobilissimi viri et feminae pretio vel pugnandi cupiditate commoti, in arena pugnabant. Prelium eorum auctoramentum vel gladiatorium dictum est.

Gladiatores in ludis a lanistis, eorum praefectis, alebantur atque in armis exercabantur. Manus, quam lanista unus educebat, familia vocabatur. In veleros et lirones vel navifios divisi erant. Li-

104
gneis pugnabant gladiis vel rudibus, id quod balneum dicebant. Large edebant et bibebant in ludis; inde gladiatoria sagina.

Gladiatores, quorum magna copia erat, in varias classes, armis et pugnandi ratione distinctas dividebantur. Quidam vocati sunt scutatores, qui cuspidem seu gladium, clypeum et galeam gestabant, cum quibus plerumque retiarii componebantur, qui velis jaculo adversarias impedire conabantur, et impeditas tridente sine sudina interfecerant. Thureis parmis et hastibus i.e. gladiis palloalis armati plerumque cum mirmillonibus, nonnunquam etiam cum retiariis committebantur, qui piscis imaginem in galea gestabant, unde illud carmen retiarii adversus mirmillonem pugnantis: non le peto, piscem peto, quid me fugis

Galle? Samnites, hyppomachi nominati,
founta habuerunt, auro et argento celata, ppen-
giar, pectoris legumenta et pinnas in ga-
leis. Sinistrum crus circa lectum erat.
Espebarii ex curru, quem esedum voca-
bant, anabatae fronte oculisque galia
teolis ex equo pugnaverunt. Dimacharii
quibus utebantur gladiis. Laqueariorum
pugna erat fugientes injecto laqueo impe-
dire. Suppositivii vocati sunt qui gladia-
toribus fessis aut victis subsistebantur.
Meridiani nomen a tempore traxerunt,
quia sub meridie pugnant. Ver-
darii ad pugnam fuerunt, nec armis
usi sunt. Alii passularii, qui a popu-
lo moninalim passulari solebant. Fis-
cales aut Caesariani ab imperatoribus
ipsis alebantur. Calvarii denique erant,
qui non singuli cum singulis, sed con-
fusi et gregatim pugnaverunt. Vespis

105
gladiatorum tunica fuit. Arma eo-
rum proprie ornamenta appellaban-
tur.

Ante ludos ediles libellos publicae
proposuit, in quibus dies futuri muneris
et paria et nomina gladiatorum scrip-
ta erant. Id quod pronuntiare, asse-
dere, proponere munus dicebant.

Die ipso ludorum gladiatoris ma-
gna pompa in arenam duci solebant.
Deinde paria inter se comparare.
Cum arma ab Editore exploraban-
tur, an acuta essent. Quo facto pu-
gnae ipsi praemissa est praclusio.
Alii arma et hastas arte quadam
jecerunt, alii nudibus pericabant, quod
proprie ventilare vocabant. Simi-
la praclusione ad veram pugnam
transierunt. Comparare se magni

arte curaque. Hanc popiluram flatum
appellaverunt. Deinde pedebat alter, al-
ter vitabat.

Quoniam quis vulneratus esset, populus: ha-
bet si. vulnus, vel: hoc habet, exclama-
vit. Laesus arma submittebat, quod victi
signum erat. Tum ostensione digiti veni-
am petiit a populo. Salus enim vel mors
eius ab arbitrio populi pendebat. Populus
si liberari gladiatorem vellet, palliolum pro-
bat, si occideret, palliolum convertit, vel iussit
ut ferrum reciperet. — Praemia victo-
ribus dala sunt palma et pecunia. Prae-
terea rudi conabantur veterani (quod
signum liberationis ab arena erat), qui,
rudarii vocati, non jam pugnabant, ni-
si ingenti auctoramento adducti. Servi ru-
darii pili praeterea donari debebant, ut
liberi essent. Gladiatores emeriti arma
sua in aede Neoulis suspendebant.

106
II. Tertium ludorum genus, ludi fre-
nici, nomen a verbo Graeco βῆρυγ i.e.
labernaculum, traxerunt, quia alim
in labernaculo celebrati sunt. Postea
theatra expressa sunt, aedes fere semi-
circulares, ingentis magnitudinis,
quale illud att. hemilii Sauri, quod
octoginta millia hominum capisse
dicunt. Ludi erant salica, mimus,
Atellana, comodia, tragodia. Ex quo sa-
lirae et mimi ab Etruscis sunt, actoresque
Etrusci vix histriones nominati sunt.
Erant salirae praemata arguta. Mimi,
a Graeco verbo μίμωδω, imitabantur
sermonis et facta aliorum. Atellana
ab Atella, oppido in agro Ascorum,
agebantur, ut videtur ab juventute Roma-
norum, quae versus canebat ridicula-
res. Comodia praemata erat drama-
ticum stylo populari. Apud Roma-

nos in palliatam et togatam divisa
erat; togata, qua inducebantur Ro-
mani, vestibusque Romanis; palliata
quae Graecorum mores imitabantur. Tra-
goedia, poëma dramaticum exitu in-
felici, nomen a Graecis verbis τραγος
et ιωχ habet, quia apud Graecos ai-
lores hircos donabantur. Tragoedi
pallio sine symmetris, larvis et co-
sturnis i.e. albis calceis uti sunt.
Comædi soccos gesserunt.

Ludi et a tempore diffinili fuerunt.
Vel statii erant, vel nativi, vel extraordi-
narii. Statii certo tempore celebrati
sunt, ut Megalensis, Lerealis, Floralis
et alii. Ludi extraordinarii erant fa-
nebres, Dedicativi, natalitii et alii, va-
riis occasionibus dati. Ludi nativi ex
voto fiebant ab imperatoribus in bellum

107
ituri, vel a populo in fortuna
afflicta vocabantur, quibus postea
adjecti sunt quinquennales, de-
cennales, vicennales, cum im-
perassent, quinque, vel decem, vel
viginti imperassent annos.

